

Aspecte general de la taula redona, que va tenir lloc a la seu de la UNED de Vila-real

El 30 de maig de 2015 va tenir lloc la II Jornada Escriptors a la Vila, organitzada per El Pont Cooperativa de Lletres, que va centrar-se en la taula redona “Les claus del canvi. Fonaments i actuacions per a una literatura amb oportunitats”. En aquesta entrada reproduïm les notes que el moderador de la taula va anar prenent mentrestant es desenvolupava, endreçades en un text poc o molt llegible.

Presenta la sessió la poeta **Susanna Lliberós** plantejant la qüestió central del debat: Quins canvis han de tenir lloc perquè la literatura escrita en català al País Valencià siga una literatura amb oportunitats?

Modera el desenvolupament del debat **Vicent Sanz**. **Josep Igual** és el primer a intervenir. Com a escriptor nat a Benicarló i establert a les Terres de l'Ebre, Josep Igual fixa la seua trajectòria des de l'associació cultural Alambor de Benicarló fins a l'activitat literària que actualment desenvolupa a les Terres de l'Ebre per afirmar que, en parlar de literatura escrita en català, el Sénia no suposa cap frontera perquè la situació d'aquesta literatura és molt similar a una banda i altra, en el sentit que es tracta de literatures perifèriques tal com demostra el fet que els autors clàssics ebrencs tinguen

dificultats per ser admesos al cànon literari en català, ja que la crítica els ha exclòs fins a dia d'avui.

Pren la paraula **Mari Carmen Sáez**, pertanyent al grup poètic L'Argila de l'Aire d'Almussafes, un col·lectiu que acaba de complir 20 anys d'activisme en una situació política valenciana dominada pel PP. Esmenta Berna Blanc i M. Carmen Arnau com a components del col·lectiu, entre altres. Una de les claus del canvi que apunta és el fet d'entendre l'escriptura com a potencialitat, atenent a les possibilitats que la creació literària té per si mateixa. També apunta l'aportació darrerament feta per la Fundació pel Llibre i la Lectura (FULL) de l'Associació d'Editors del País Valencià (AEPV), concretada en el Pla Valencià de Foment del Llibre i la Lectura. En aquest sentit, Sáez crida l'atenció sobre els índex de lectura tan baixos de la societat valenciana. Cal un posicionament dels autors davant aquest panorama, tot tenint en compte algunes consideracions darrerament exposades per Joan Francesc Mira a El Temps, en el sentit que tractant-se d'un país sense públic lector, per contraposició, es publica massa i sovint sense respecte per la llengua. Mari Carmen Sáez reivindica la creativitat literària davant aquesta situació.

A continuació intervé **Enric Sanç**, escriptor pertanyent a l'associació Lletra Edeta, del Camp del Túria. Inicia la seua intervenció citant Joan-Francesc Mira, citació que li serveix per encapçalar **l'escrit** que ha publicat al seu blog en relació a la seua intervenció: «Si no avivem els sentits amb olors dolces o agres, i si després no som capaços de fer-les viure i reviure amb paraules, potser ni tan sols no val la pena posar-se a escriure. I sobrarien molts, moltíssims llibres.» Intervé com a representant del col·lectiu Lletra Edeta, d'escriptors del Camp del Túria, que s'ha dedicat a la divulgació de la literatura a nivell comarcal, amb homenatges a Estellés i Antoni Ferrer. Posa èmfasi en la relació entre poesia i identitat valencianes. Destaca el deslliurament intel·lectual valencià respecte de certa subordinació dins la literatura catalana, ja apuntat per Jaume Pérez Montaner. Davant aquest increment creatiu en quantitat i qualitat, falta guanyar visibilitat mitjançant la col·laboració entre escriptors i entre editorials. L'accés als mitjans de comunicació és el segon factor d'aquest guany possible. En aquest sentit, el panorama polític que s'obri al País Valencià és esperançador, ja que pot permetre la socialització del moviment cultural valencianista. L'extensió del model d'Escola Valenciana a tot el sistema educatiu és un altre factor a tenir en compte. En relació a les editorials valencianes, recomana que col·laboren entre elles millor que no competisquen i reivindica el paper de l'editor que intervé en el procés creatiu, sobretot en relació al model de llengua. Finalment, fa referència als baixos índex de venda de llibres en valencià com a aspecte a millorar.

Intervé **Josep Antoni Fluixà** en substitució de **Josep Lozano**, que per motius personals no ha pogut atendre la convocatòria. Es presenta com a representant dels escriptors de la Ribera, un col·lectiu que ha funcionat a partir de trobades, sense associar-se, al voltant de la data de sant Blai, en convocatòries obertes a la participació d'altres comarques i orientades al coneixement del territori. Afirmar que a la Ribera hi ha un gran nombre d'escriptors i també d'editorials: Reclam, Sembra, 96, Andana, Bromera, Tàndem, Algar. En connexió amb aquesta activitat editorial, esmenta la convocatòria dels premis literaris promoguts per Bromera, que dóna lloc a un activisme cultural. Per a ell, el panorama de les lletres valencianes és viu i esperançador.

En el segon torn d'intervencions, Josep Igual posa en dubte les consideracions esperançadores dels seus interlocutors a la taula a la vista de com s'ha arribat a la situació actual del panorama literari. Denuncia la qualitat de la tasca editorial i la inexistència d'una crítica sòlida als mitjans de comunicació. Personalment, afirma que ha acabat trobant un editor de veritat i que, pel que fa als mitjans de comunicació, la inexistència d'una crítica sòlida cal emmarcar-la en el desprestigi general de la paraula com a eina de coneixement, que als mitjans de comunicació ha estat substituïda per un discurs audiovisual banal. Parlant específicament del Principat, opina que les biblioteques no porten a terme una activitat específica orientada a l'actualitat literària en català i que els mitjans de comunicació hi són en general hostils. En termes encara més generals, el sistema neoliberal demana al seu entendre un determinat tipus de producte literari que potser caldria considerar pseudoliterari. Tenint en compte aquest panorama, la professionalització de l'escriptor en català es troba amb dificultats molt importants. Hi posa com a exemple Bel Olid, que recentment ha accedit a la presidència de la l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana.

Seguint el fil de les tasques editorials, Mari Carmen Sáez fa referència a la revista de l'Argila de l'Aire que va acabar convertint-se en una petita editorial. Opina que aquest perfil d'editorial té un paper a jugar en el panorama de l'edició en català i que és preferible a l'autoedició, que personalment rebutja. Crida l'atenció que la professionalització, en general, també és impossible en castellà i que la literatura infantil és una forma de professionalització possible, que va lligada a una determinada manera de viure i d'entendre la dedicació creativa. Tornant a la qüestió editorial, denuncia que, al seu parer, hi ha editorials que no juguen net amb els autors, específicament en relació als drets d'autor d'obres premiades en concursos literaris.

Enric Sanç és del parer que no pot generalitzar-se quan es parla d'editorials, de la mateixa manera que tampoc no pot fer-se això mateix quan es parla d'escriptors. Al seu entendre, la creativitat

literària és un assumpte que no està relacionat amb la qüestió econòmica. En canvi, l'economia editorial ha de ser realista si no es vol veure abocada al fracàs. El que sí que té molt clar i afirma amb contundència és que la llibreria tal com ha funcionat fins ara està morta. El negoci del llibre i de la literatura ha d'explorar nous models perquè el tradicional està esgotat.

Per a Josep Antoni Fluixà és prioritari incidir en les claus del debat. Contràriament a les opinions expressades a la taula en termes d'optimisme o pessimisme, prefereix mirar-s'ho amb perspectiva històrica. Si es mira d'aquesta manera, es veu que al País Valencià hi ha qualitat creativa i això suposa un fonament bàsic. I amb tot no hi ha dedicació a segons quins gèneres, com ara la ciència-ficció. També apunta que alguns editors joves no posen prou atenció a la correcció dels textos. Pel que fa a l'editorial amb la qual està vinculat, Bromera, afirma que la col·lecció «El Micalet galàctic» va suposar una innovació en relació a la tradició rondallística que venia d'Enric Valor. Al seu entendre, la clau per a una literatura possible és aconseguir un públic lector a partir de la visibilització dels escriptors, perquè no existeix una crítica objectiva. Posa d'exemple Manuel Baixuali, un autor que només ha obtingut el reconeixement del públic quan ha guanyat diversos premis de la crítica amb *L'home manuscrit*, ja que abans era molt poc llegit. En aquest sentit i per acabar, els Premis de la Crítica dels Escriptors Valencians, que atorga la secció valenciana de l'AELC li resulten al seu torn molt criticables.

Obert el torn d'intervencions del públic, pren la paraula **Tomàs Camacho**, representant de la Mostra Oberta de Poesia d'Alcanar i el certamen de recitació poètica Elena Monroig Ferreres. Aporta al debat que el suport digital i la impressió sota demanda són vies per explorar.

Pren la paraula **Antoni Gómez** i assenyala que al seu entendre existeixen tres murs que dificulten el desenvolupament de la literatura en valencià. En primer lloc, la cultural audiovisual i electrònica. En segon lloc, la diglòssia i la minva de l'ús social del valencià. I en tercer lloc, la inexistència de públic lector. La literatura catalana al País Valencià és, doncs, una literatura més d'autors que de lectors, si bé assenyala que s'estan produint iniciatives editorials i associatives que suposen una efervescència que ha de comptar amb el suport institucional per acabar de difondre's socialment. Explica el seu cas de ressenyador literari a Levante, Postdata i Caràcters, sense cobrar. Aquest fet posa en evidència la inexistència d'una crítica literària professional.

Intervé **Jesús M. Tibau**, que parla del seu programa televisiu «Tens un racó dalt del món», de Tortosa, com a plataforma de difusió, que posa a disposició dels assistents. Al seu parer, la

resistència dels creadors i la vehiculació de la literatura per via de l'educació, són claus per a la consolidació de la cultura literària.

Pren el micròfon **Fede Cortés** per afirmar que efectivament els premis literaris serveixen per visualitzar els escriptors i que cal perseguir l'administració perquè aporti finançament als premis literaris i promoció la lectura.

Intervé des de la taula Josep Antoni Fluixà per fer referència a les consideracions d'Antoni Gómez en relació a l'exercici de la crítica. Matisa les seues apreciacions anteriors en relació a la crítica literària. A continuació parla del foment de la lectura en l'àmbit familiar com a estratègia a tenir en compte, i fa referència a l'opuscle *Guia pràctica per a fer fills lectors*, que va publicar-se amb una tirada de 60.000 exemplars. També esmenta la proposta de Pla Valencià del Llibre i la Lectura 2015-2020 formulada per la Fundació pel Llibre i la Lectura (FULL), que al seu entendre és de lectura obligada per part dels escriptors.

Seguint aquest fil, intervé **Jesús Girón**, de Lletra Edeta, per dir que no hi ha professionals del foment de la lectura.

Tanca el torn d'intervencions **Berna Blanch** per proposar que s'exploren nous camins de promoció del llibre, específicament en associacions que no estan relacionades directament amb la literatura. Fugir de la convencionalitat és una de les claus a tenir en compte.